

2019-06-02

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr SOCN 2019/56

Socialnämnden

Att införa kundval i bostad med särskild service enligt LSS

Förslag till beslut

1. Socialnämnden ger social – och äldredirektören i uppdrag att ta fram ett kundvalssystem för bostad med särskild service enligt LSS som komplement till befintliga upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Kundvalet avser bostad med särskild service enligt LSS då anordnare själv står för kontrakt av godkänd lokal och bostadsytor. Kundvalet föreslås införas 1 januari 2020 och de ekonomiska konsekvenserna inarbetas i socialnämndens yttrande för mål och budget 2020 – 2022.

Sammanfattning av ärendet

En utredning om bostäder med särskild service enligt LSS skulle kunna bedrivas inom ramen för kundval (LOV) har gjorts under våren 2019. Idag upphandlas driften av befintliga bostäder med särskild service enligt LSS enligt LOU. Utredningen visar att det kommer att bli mer kostsamt för kommunen och att det finns en risk att kommunens tillgång till platser minskar om man beslutar att införa kundval på de befintliga verksamheterna. Det alternativ för kundvalssystem som är möjligt att införa är om det införs i de fall godkänd lokal och bostadsytor tillhandahålls av anordnaren. Vid övriga fall bör Nacka kommun fortsätta att upphandla driften enligt LOU. Under utredningens gång har det även uppmärksammats att behov finns av att se över ekonomiska möjligheter för personer i målgruppen att ta del av insatsen bostad med särskild service enligt LSS.

Ärendet

Sammanfattade slutsatser av genomförd utredning

Idag upphandlas driften av befintliga bostäder med särskild service enligt LSS enligt LOU. Social- och äldredirektören fick ett uppdrag i februari 2019 att utreda om bostäder med särskild service enligt LSS skulle kunna bedrivas inom ramen för kundval (LOV). Omsorgsenheten genomförde en utredning under våren 2019 och presenterade slutsatserna vid socialnämndens sammanträde 2018-05-28.

Huvudslutsatserna i utredningen är att det är svårt att i det korta perspektivet införa kundval för befintliga bostäder med särskild service enligt LSS. Det finns behov av en

annan upphandlingsform som komplement till dagens driftupphandlade bostäder med särskild service enligt LSS som kan användas när utföraren står för lokalen och erbjuder platser till kommunen. Kundval är en upphandlingsform som skulle fungera i de fall då anordnare själv står för kontrakt av godkänd lokal och bostadsytor. Andra slutsatser från utredningen är att ett införande av kundval med stor sannolikhet inte leder till en större valfrihet för kunden utifrån dagens läge med brist på lägenheter. Kundens behov och önskemål beaktas alltid i möjligaste mån och i enlighet med lagens intentioner. Detta sker oaktat upphandlingsform.

Befintliga bostäder med särskild service enligt LSS

Idag upphandlas driften av befintliga bostäder med särskild service enligt LSS enligt LOU. Det finns en risk att kommunens tillgång till platser minskar om man beslutar att införa kundval på de befintliga LOU-upphandlade verksamheterna och i det kortsiktiga perspektivet även för de planerade boendena. En utgångspunkt för LOV är att utföraren kan ingå i flera kommuners valfrihetssystem eller sälja enstaka platser till andra kommuner. Införandet av kundval innebär att kommunen inte kan säkra tillgången på lägenheter i de befintliga grupp- och servicebostäderna eller för de planerade. Eftersom det nu och för flera år framåt är en brist på bostäder med särskild service enligt LSS i länet hamnar kommunen i en konkurrenssituation med närliggande kommuner och deras ersättningsnivåer.

Ett införande av kundval för befintliga bostäder med särskild service enligt LSS där kommunen idag LOU-upphandlat driften kommer sannolikt att öka kommunens kostnader betydligt. Ersättningsnivåerna behöver höjas avsevärt för att Nacka kommun ska ha ett fungerande kundval inom bostad med särskild service enligt LSS. Även det osäkra läget när det gäller momsregler och skattefrågor skulle orsaka högre kostnader för kommunen.

När fastighetsägare och utförare samarbetar

Inom funktionsnedsättningsområdet är det ovanligt att utförare och fastighetsägare har ett samarbete där utföraren hyr lokalerna av fastighetsägaren. Utredningen visar att kundvalssystem kan införas i de fall då anordnaren själv står för kontraktet gällande godkänd lokal och bostadsytor. I dessa fall direktupphandlar kommunen enstaka platser idag. Om ett kundvalssystem infördes skulle kommunen få möjlighet att ställa tydligare krav och villkor för dessa anordnare vilket skulle kunna förbättra kvaliteten för kunden. Det finns även en möjlighet att försöka säkra platstillgången genom kraven i kundvalet. Om kundval införs i de fall anordnare samarbetar med fastighetsägare finns en möjlighet att samma anordnare driver boendet under en längre tid och därmed till ökad kontinuitet för kunden. Införande av ett kundvalssystem i mindre skala ger också möjlighet att testa om detta kan öka antalet platser på marknaden och hur stort intresset hos utförare är att gå med i kundvalssystemet.

Förslag

Utredningen har identifierat att:

- det finns risk att kommunens tillgång till platser minskar om man beslutar att införa kundval som enda framtida inköpsstrategi.

- det kommer att bli mer kostsamt för kommunen.

Omsorgsenheten föreslår mot bakgrund av detta att kundvalssystem endast införs i de fall då anordnaren själv står för kontraktet gällande godkänd lokal och bostadsytor. Vid övriga fall fortsätter Nacka kommun upphandla driften enligt LOU.

Ekonomiska konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser är svåra att beräkna på grund av ställningstaganden som socialnämnden behöver fatta beslut om. För att få en uppfattning om skillnader i kostnader ligger en LOU-upphandlad plats i Nacka på i genomsnitt cirka 1 000 tusen kronor per år inräknat en schablon för gemensamhetslokal. I genomsnitt skulle en plats i Nacka med Stockholms ersättningsnivåer i LOV kosta cirka 1 220 tusen kronor per år, och med Solnas ersättningsnivåer i LOV cirka 1 434 tusen kronor per år. Den genomsnittliga nettokostnaden år 2019 för direktupphandlade platser är cirka 1 635 tusen kronor per år för en plats i gruppbofastad respektive cirka 805 tusen kronor för en plats i servicebofastad.

Vid införande av kundval i de fall där fastighetsägaren och utföraren samarbetar är bedömningen att det inte kommer att innebära så stora volymer initialt.

Kostnadsökningen är därför lägre i början men kommer att öka med tiden. På längre sikt är det svårare att bedöma konsekvenserna på grund av hur marknaden utvecklas och utförarnas intresse att etablera sig i kundvalet i Nacka.

Utredningen har visat att nyproduktion av bostad med särskild service enligt LSS genererar högre kostnader och således ökar också hyreskostnaden för kunderna. Kundens ekonomiska förutsättningar påverkar deras valfrihet, då höga hyror trots bostadstillägg hamnar på en hyresnivå som gör att kunden måste tacka nej till erbjuden plats. Detta behöver utredas vidare och är oaktat upphandlingsform.

Konsekvenser för barn

Förslaget medför inga konsekvenser för barn.

Handlingar i ärendet

Slutrapport utredning om att införa kundval i bostad med särskild service enligt LSS

Elisabeth Axelsson
Enhetschef
Omsorgsenheten

Eini Ruottinen
Planerare/utvecklare
Omsorgsenheten

Emelie Berglund
Planerare/utvecklare
Omsorgsenheten